

مقایسه تطبیقی برنامه آموزشی دوره دکتری پرستاری ایران با دانشگاه تورنتو در کانادا، UC Davis کالیفرنیا و منچستر انگلستان

لیلا قنبری افرا^۱، محسن ادیب حاج باقری^{۲*}

تاریخ دریافت ۱۳۹۹/۰۵/۲۴ تاریخ پذیرش ۱۳۹۹/۰۸/۱۴

چکیده

پیش‌زمینه و هدف: تضمین کیفیت آموزش عالی به‌ویژه آموزش دکتری یکی از دغدغه‌ها و اولویت‌های برنامه ریزان عرصه آموزش عالی هست. تطبیق، مقایسه و تحلیل ابعاد مختلف برنامه‌های آموزشی با سایر کشورها، در رفع این دغدغه بسیار مؤثر است. لذا این مطالعه باهدف مقایسه تطبیقی برنامه دکتری پرستاری ایران و دانشگاه تورنتو در کانادا، UC Davis کالیفرنیا و منچستر انگلستان انجام شد.

مواد و روش کار: این مطالعه به روش توصیفی-تطبیقی در سال ۱۳۹۹ انجام شد. از الگوی چهار مرحله بردی جهت توصیف، تفسیر، هم‌جواری و مقایسه نظام آموزش دانشکده‌های پرستاری ایران با دانشکده‌های پرستاری تورنتو در کانادا (دانشکده بلومبرگ)، UC Davis کالیفرنیا (دانشکده پرستاری بتی ایرن مور) و منچستر انگلستان در مقطع دکتری استفاده شد. جستجوی اینترنتی در سایت‌های دانشگاه‌های مذکور صورت پذیرفت. سپس، داده‌های استخراج شده بر اساس هدف پژوهش، طبقه‌بندی و مورد مقایسه قرار گرفت.

یافته‌ها: برنامه هر چهار دانشگاه بر اساس اصول برنامه‌ریزی استراتژیک دارای رسالت، چشم‌انداز و ارزش‌ها است. در ایران ورود به دوره دکتری نیاز به آزمون ورودی دارد. ولی در سایر دانشگاه‌ها این‌گونه نیست. بیشترین واحد روش تحقیق حضوری و سمینار در UC DAVIS برگزار می‌شود. در دانشگاه‌های ایران و UC DAVIS کالیفرنیا حمایت مالی از دانشجوی صورت می‌گیرد ولی در دانشگاه منچستر باید تأییدیه رسمی حمایت مالی دانشجوی و تأمین بودجه به دانشگاه ارائه شود. دانشگاه منچستر بیشترین زمان دوره پژوهشی را دارد ولی در سه دانشگاه دیگر دوره‌ها حضوری و پژوهشی هستند. دانشگاه منچستر دارای دوره‌های نیمه‌وقت و آموزش از راه دور نیز هست.

بحث و نتیجه‌گیری: از نقاط قوت برنامه دکتری در ایران، منطبق بودن ارزش‌ها و باورهای برنامه بر اساس نظام ارزش‌های اسلامی، حمایت مالی دانشجوی و برگزاری کلاس‌ها به‌صورت حضوری است. از نقاط ضعف آن می‌توان عدم توجه بر برگزاری دوره‌های دکتری بالینی، عدم امکان انتخاب دانشجوی به‌صورت اختیاری توسط دانشکده، عدم برنامه‌ریزی برای دروسی باهدف تربیت هیئت‌علمی، عدم استفاده از کلاس‌های آنلاین در دوره دکتری است. لذا، بر اساس تجارب کشورهای پیشرفته و نیازهای جامعه ایرانی، باید نقاط ضعف را اصلاح و نقاط قوت را تقویت کنیم.

کلیدواژه‌ها: برنامه درسی، دکتری پرستاری، مطالعه تطبیقی، نظام آموزشی، ایران، کانادا، کالیفرنیا، انگلستان

مجله پرستاری و مامایی، دوره هجدهم، شماره نهم، پی‌درپی ۱۳۴، آذر ۱۳۹۹، ص ۷۱۴-۷۰۱

آدرس مکاتبه: کاشان، دانشگاه علوم پزشکی کاشان، مرکز تحقیقات پرستاری تروما، تلفن: ۰۹۱۳۳۶۳۰۲۷۲

Email: adib1344@yahoo.com

مقدمه

پرستاری به‌عنوان یک رشته مستقل نبود و افراد علاقه‌مند به ادامه تحصیل در پرستاری در شاخه‌های دیگر نظیر فیزیولوژی، آموزش و علوم اجتماعی، درجه دکتری خود را اخذ می‌نمودند (۲). آموزش دوره دکتری برای توسعه دانش پرستاری موردنیاز است، این دوره، دانشجویان را برای پیشرفت دیسپلین دانش پرستاری از طریق تحقیق و توسعه نظریه، آماده می‌نماید که برای

دکتری پرستاری بالاترین درجه تحصیلی است که به‌واسطه آن افراد صلاحیت لازم برای کسب نقش‌های پیچیده و عمیق مختص به رشته را کسب می‌نمایند (۱). دانشگاه کلمبیا آمریکا به‌عنوان اولین دانشگاه در سطح جهان اولین دوره پذیرش دانشجوی پرستاری را در دهه هشتاد میلادی شروع نمود. قبل از آن دکتری

^۱ دانشجوی دکتری پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی کاشان، کاشان، ایران

^۲ مرکز تحقیقات پرستاری تروما، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی کاشان، کاشان، ایران (نویسنده مسئول)

برنامه درسی دوره دکترای پرستاری ایران فقط در قسمت‌هایی مانند مشخصات و ساختار دوره و وجه مشترک با برنامه درسی دوره دکترای پرستاری دانشگاه ویدنر داشته و با توجه به نیاز جامعه بایستی بازنگری در آن صورت بگیرد (۱۳). یک مطالعه نیز به مقایسه تطبیقی برنامه دکترای پرستاری ایران با آلبرتا پرداخته و گزارش داده که برنامه هر دو دانشگاه بر اساس اصول برنامه‌ریزی استراتژیک دارای رسالت، چشم‌انداز و ارزش‌ها است. در دانشگاه آلبرتا ارتباط مناسب بین طرح درس با نیازها و مشکلات جامعه وجود دارد. برنامه درسی دوره دکترای پرستاری ایران در قسمت‌هایی مانند مشخصات و ساختار دوره نقاط مشترکی با برنامه درسی دوره دکترای پرستاری دانشگاه آلبرتا دارد. همچنین مقایسه درخواست افراد دارای مدرک کارشناسی ارشد پرستاری نشان داد که در نحوه پذیرش دانشجو در دانشگاه آلبرتا و مدرک آمار و روش تحقیق و برای افراد غیر کانادایی مدرک زبان و سابقه بالین، برای دوره دکترای بررسی می‌شود. اما در ایران پذیرش دانشجو منوط به داشتن مدرک کارشناسی ارشد می‌باشد (۱۴). در مطالعات انجام‌شده توسط گلروشن، خوش‌کشت، دلاوری و بقایی که به بررسی چالش‌های محتوایی و اجرایی کوریکولوم دکترای پرستاری ایران پرداختند، ضمن اعلام پاسخگو نبودن و عدم تناسب واحدهای کوریکولوم پرستاری با نیازهای جامعه و نظام سلامت، اذعان داشتند، سرفصل دروس برنامه دکترای پرستاری در ایران باید تغییر کند (۲، ۳، ۵، ۱۵).

با توجه به اینکه انتظارات از دانش‌آموختگان دکترای پرستاری بسیار وسیع و پیچیده است و تغییرات سریع و پیش‌رونده نظام سلامت، نیازهای روزافزونی را برای تربیت نیروی متخصص ایجاد می‌کند، باید توجه ویژه‌ای به کیفیت ارائه برنامه‌های دکترای و تناسب آن با نیازهای جامعه داشت (۱۴، ۱۶). به نظر می‌رسد با بازنگری برنامه‌های آموزشی و تطبیق آن می‌توان تا حدودی به شناسایی مشکلات در این زمینه و اصلاح امور کمک کرد. از آنجایی که سرفصل جدید دروس دکترای پرستاری در ایران نوباست و هنوز مورد ارزشیابی قرار نگرفته است، مقایسه‌های تطبیقی آن با دانشگاه‌های مطرح جهان می‌تواند نقاط ضعف و قدرت برنامه را پیش از پیش مشخص نماید و با رفع نواقص احتمالی آن موجبات ارتقاء محتوی و کیفیت برنامه را فراهم آورد. یکی از روش‌های بازنگری برنامه‌های آموزشی مطالعات تطبیقی است. در این مطالعات با در کنار هم قرار دادن پدیده‌های مختلف و بررسی وجوه تشابه و تفاوت و با استفاده از تجارب دیگران به اصلاح امور، تجزیه و تحلیل عوامل مؤثر یا موانع و الگوبرداری از نمونه‌های خلاق و نوآور پرداخته می‌شود (۱۷)

دانشگاه UC Davis در کالیفرنیا دومین پردیس بزرگ دانشگاه‌های کالیفرنیا، دانشگاه تورنتو بزرگ‌ترین و معتبرترین

قوی‌تر نمودن بدنه دانش پرستاری و تولید رهبران حرفه، ضروری است (۳، ۴). انجمن کالج پرستاری آمریکا معتقد است، برنامه‌های دکترای پرستاری باید باهدف آماده‌سازی دانشجویان برای کار در مشاغل بهداشتی، آموزش، تحقیقات بالینی و اقدامات بالینی پیشرفته طراحی شوند. اصولاً، برنامه‌های دکترای پرستاران را به‌عنوان متخصص در این حرفه آماده می‌کند، آنان می‌توانند وظایف رهبری را در انواع محیط‌های دانشگاهی و بالینی، کار و تحقیق بر عهده گیرند، دانشجویان به‌عنوان محقق برای مقابله با سؤالات پیچیده مراقبت‌های بهداشتی آموزش داده می‌شوند (۵، ۶). انتظار می‌رود فارغ‌التحصیلان، ضمن برآورده ساختن اهداف ذکرشده، باعث پیشرفت علم پرستاری شوند، این حرفه را مدیریت کنند، نسل بعدی پرستاران را آموزش دهند، یکپارچگی حرفه‌ای را حفظ کنند و پرستاران محقق را برای آینده تعلیم دهند (۴، ۷).

دکترای پرستاری دارای دو گرایش متمرکز بر تحقیق PhD و دکترای متمرکز بر بالین DNP است. دوره‌های متمرکز بر تحقیق، بیشتر بر انجام تحقیقات و دوره‌های متمرکز بر بالین، بیشتر بر فعالیت‌های بالینی مبتنی بوده و شامل کاربرد خلاقانه و مبتنی بر شواهد نتایج تحقیقات در بالین هستند (۳-۵).

آموزش و تربیت دانشجویان دکترای پرستاری، از اهمیت زیادی برخوردار است زیرا از آن‌ها انتظار می‌رود به‌عنوان عواملی جهت پیشرفت علم پرستاری، مشاوران حرفه و همچنین آموزش‌دهندگان محققان آینده پرستاری، عمل نمایند (۸، ۹). آموزش علوم پزشکی بخشی از آموزش عالی است که تضمین‌کننده کیفیت آموزش دانشجویان و در نتیجه حفظ سلامت جامعه می‌باشد. در این میان آموزش پرستاری به‌عنوان بخشی از نظام آموزش عالی در دهه‌های اخیر در جهان با سرعت زیادی در حال توسعه و گسترش است. این توسعه نه تنها باعث نگرانی درباره کیفیت آموزش در این رشته شده است بلکه با چالش‌هایی از جمله شایستگی دانش‌آموختگان، و کیفیت برنامه‌های درسی رشته پرستاری مواجه است (۱۰). بنابراین، دانشکده‌های پرستاری، به‌عنوان بخشی از دانشگاه‌های علوم پزشکی، باید به سمت تضمین کیفیت، ارزیابی مداوم و ارتقاء حرکت کنند (۵، ۱۱). تغییرات نظام آموزشی نمایان گر آن است که ضمن طراحی برنامه‌های آموزشی توجه به بهبود و ارتقای کارکرد آموزشی نیز اهمیت دارد. به‌طوری که مؤسسات آموزشی در صورتی از عهده وظایف و اهداف خود بر می‌آیند، که از لحاظ کیفیت آموزشی وضعیت مطلوبی داشته باشند (۱۲).

مطالعات متعددی در زمینه بررسی تطبیقی برنامه دکترای تخصصی پرستاری ایران با سایر کشورها صورت گرفته است. رفتی و همکاران به بررسی تطبیقی برنامه درسی دوره دکترای پرستاری با دانشگاه ویدنر (widner) در آمریکا پرداخته و بیان می‌کنند که

دانشگاه کانادا و دانشگاه منچستر رتبه پنجم در انگلستان و هفتم در اروپا را دارد. لذا تجزیه و تحلیل کوریکولوم‌های دکتری پرستاری به روش تطبیقی با دانشگاه‌های مطرح و به روز دنیا می‌تواند به کشورها در توسعه و تکامل برنامه‌های دکتری کمک نماید. بر این اساس، هدف از مطالعه حاضر، مقایسه تطبیقی برنامه دکتری پرستاری دانشکده پرستاری دانشگاه تورنتو در کانادا، UC Davis کالیفرنیا و منچستر در انگلستان و دانشکده‌های پرستاری و مامایی در دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران در راستای ارتقای دانش حرفه‌ای می‌باشد.

روش کار

مطالعه حاضر یک پژوهش کاربردی و از نوع توصیفی-تطبیقی است که در نیمه دوم سال ۱۳۹۹ و انجام شده است. از الگوهای مورد استفاده در روش تطبیقی روش جرج اف بردی (George, F, Brady's method) است که در چهار مرحله توصیف^۱، تفسیر^۲، همجواری^۳ و مقایسه^۴ انجام می‌شود. در مرحله توصیف، داده‌های تحقیق بر اساس شواهد و اطلاعات، یادداشت برداری و تدارک و برای بررسی و نقادی در مرحله بعد آماده می‌شود. در مرحله تفسیر، اطلاعات توصیف شده بررسی و تحلیل می‌گردد. در مرحله هم‌جواری، اطلاعاتی که در دو مرحله قبل آماده شده است، به‌منظور ایجاد چارچوبی برای مقایسه شباهت‌ها و تفاوت‌ها طبقه‌بندی و در کنار هم قرار می‌گیرد. در مرحله مقایسه، مساله تحقیق با توجه به جزئیات در زمینه شباهت‌ها و تفاوت‌ها طبقه‌بندی و دادن پاسخ به سؤالات تحقیق بررسی و مقایسه می‌گردد (۱۸). از آنجایی که عوامل مختلف فرهنگی و اجتماعی بر پایه ریزی سیستم‌های آموزشی متفاوت، مؤثر است، بنابراین شناخت بافت مورد مطالعه از اهمیت زیادی برخوردار است. بر این اساس، ابتدا تاریخچه و وضعیت موجود آموزش پرستاری در دکتری در ایران بررسی شد. در ادامه، همین وضعیت در دانشگاه تورنتو در کانادا (دانشکده بلومبرگ^۵)، UC Davis در کالیفرنیا (دانشکده پرستاری بتی ایرن مور^۶) و منچستر در انگلیس مورد مطالعه قرار گرفت. سپس وجوه اشتراک و افتراق این برنامه‌ها مورد مقایسه قرار گرفتند. برنامه آموزشی دوره دکتری پرستاری ایران (برنامه مربوط به سال ۱۳۹۵ / ۱۲ / ۱۴) از سایت وزارت بهداشت و درمان ایران (۱۹)، و نیز برنامه آموزشی دوره دکتری پرستاری دانشگاه تورنتو (۲۰)، UC Davis کالیفرنیا (۲۱) و منچستر (۲۲) از سایت‌های دانشگاه‌های مذکور اخذ گردید.

معیارهای ورود به مطالعه شامل اطلاعاتی بودند که حداقل شامل یکی از موارد تعریف، تاریخچه، اهداف کلی، فلسفه و ارزش‌ها، رسالت، چشم‌انداز، توانمندی، وظایف، شرایط و نحوه پذیرش دانشجوی، مشخصات و ساختار دوره و استراتژی اجرایی برنامه بود. یافته‌های انگلیسی به فارسی روان ترجمه و مورد مطالعه دقیق قرار گرفت. پس از جمع آوری اطلاعات، داده‌ها در قالب جداولی برای هر یک از عناصر برنامه آموزشی قرار داده شد و به این ترتیب با نظم دادن به داده‌ها، همانندی‌ها و تفاوت‌ها تعیین، و پیشنهادها و راهکارها آشکار گردید.

یافته‌ها

نتایج حاصل از مطالعه و مقایسه در مورد هر یک از عناصر برنامه درسی از جمله: تعریف و تاریخچه دوره، فلسفه، رسالت و چشم‌انداز، اهداف کلی رشته، نقش و وظایف حرفه‌ای، توانمندی‌های مورد انتظار، شرایط و نحوه پذیرش دانشجوی، مشخصات و ساختار دوره و استراتژی‌های اجرایی برنامه آموزشی به تفکیک در جداول یک تا هفت ارائه شده است. جدول شماره ۱ نشان می‌دهد دانشگاه منچستر دارای بیشترین قدمت در زمینه دکتری پرستاری می‌باشد. جدول شماره ۲ نشان می‌دهد که برنامه هر دو دانشگاه بر اساس اصول برنامه‌ریزی استراتژیک دارای رسالت، چشم‌انداز و ارزش‌ها است. چشم‌انداز در هر چهار دانشگاه خلاصه، قابل درک و روشن بیان شده و دقیقاً در راستای رسالت عنوان شده و یک وضعیت ایده آل را تبیین می‌کند. ارزش‌ها و باورهای برنامه در ایران بر اساس نظام ارزش‌های اسلامی حاکم بر جامعه ابراز شده و تأکید آن بر توسعه فرهنگ تقوا و تکامل انسانی، حفظ کرامت انسانی، استقرار عدالت اجتماعی، رعایت اخلاق پزشکی، تلاش برای استقرار نظام شایسته‌سالاری، تأمین رضایت خدمت‌گیرندگان و خدمت‌دهندگان می‌باشد. در سه کشور دیگر نیز بر اصول انسانیت، جهانی شدن، مراقبت و سلامت، مسوولیت‌پذیری، بهبود و حل چالش‌های سلامتی و نوآوری و خلاقیت تأکید می‌کنند. بر اساس جدول شماره ۳، هدف کلی در دانشگاه UC DAVIS کالیفرنیا تغییر شکل، اصلاح و بهبود سیستم سلامتی و بهداشتی است. ولی در سه کشور دیگر تربیت نیروی انسانی کار آمد می‌باشد. بر اساس جدول شماره ۴، نقش‌ها و وظایف در هر چهار کشور واضح و روشن بوده و در راستای فلسفه، رسالت و چشم‌انداز تدوین شده‌اند. نقش‌ها متناسب با نیاز جامعه بوده و با مقطع تحصیلی و حیطه

4 Comparison

5 Bloomberg Faculty

6 Betty Irene Moore Faculty

1 Description

2 Interpretation

3 Juxtaposition

تحقیقات می‌باشد و ارزشیابی رسمی وجود ندارد. در سه دانشگاه‌های ایران، تورنتو و UC DAVIS کالیفرنیا باید دفاع پروپوزال تا پایان ترم ۴ صورت گیرد ولی در دانشگاه منچستر چون بیشتر وقت دانشجویان به مطالعه و تحقیق سپری می‌شود، از سال اول عنوان پایان نامه را انتخاب نموده و مشغول به کار می‌شوند. در UC DAVIS کالیفرنیا ۲۶ واحد مربوط به دروس اختیاری است که تحت نظارت مشاور تحصیلات تکمیلی انتخاب و سپری می‌شود. همچنین بیشترین سمینار در این دانشگاه، دو واحد سمینار در هر ترم می‌باشد. در ایران ۶ واحد مربوط به دروس اختیاری است. در تورنتو و UC DAVIS دروس پیش نیاز عضو شرایط ورود به دانشگاه است و فقط دروس اصلی اشاره شده است. در دانشگاه منچستر در صورت نیاز کلاس‌های زبان با شهریه برگزار می‌شوند. در دانشگاه ایران و منچستر صرفاً دوره‌های دکتری فلسفه پرستاری^۷ ارائه می‌شوند ولی در دانشگاه‌های تورنتو و UC DAVIS دوره‌های دکتری فلسفه پرستاری و دکتری بالینی پرستاری^۸ ارائه می‌شوند. دوره‌های عملی در تورنتو در مدت زمان فشرده‌تر و به‌صورت مجازی برگزار می‌گردد. پس از آن در طی جلسات کوتاه به‌صورت حضوری، دانشجویان از محضر اساتید سؤالات و ابهامات خود را جویا می‌شوند. در نحوه برگزاری دوره‌های دکتری بالینی و فلسفی پرستاری در UC DAVIS تفاوتی یافت نشد.

بر اساس جدول شماره ۷، دوره‌های دکتری در هر ۴ کشور به‌صورت تمام وقت و حضوری هستند. البته منچستر نیز دارای دوره نیمه‌وقت نیز می‌باشد. همچنین در این دانشگاه تحصیل از راه دور برای برخی دانشجویان امکان پذیر است. این گزینه ابتکاری برای دانشجویانی است که به‌طور کلی قادر به حضور در دانشگاه نیستند، اما تمایل، پتانسیل، زمان و منابع لازم را برای انجام دکتری دارند. این گزینه باید حتماً در درخواست دانشجویان درج شود.

فعالیت حرفه تناسب دارد. برای هر نقش وظایف نیز به روشنی بیان شده و انواع حیطه‌های مدیریت و رهبری، بالین، آموزش و پژوهش مد نظر قرار گرفته است.

بر اساس جدول شماره ۵، در ایران ورود دانشجویان در دوره دکتری به‌صورت متمرکز و منوط به قبولی در آزمون ورودی، کسب نمره قابل قبول از مصاحبه و آزمون زبان است. در سایر کشورها بدون آزمون و با توجه به دارا بودن حداقل شرایط پذیرش (ارائه مدارک تأیید شده، مدرک زبان و انجام مصاحبه با در نظر داشتن عنوان پروژه تحقیقاتی)، ورود به دوره امکان پذیر است. البته توجه به این نکته ضروری است که کلیه مدارک کارشناسی ارشد پرستاری یا گرایش مرتبط قابل پذیرش است. در دانشگاه‌های ایران و تورنتو در کانادا باید فرد مدرک کارشناسی ارشد داشته باشد ولی در UC DAVIS کالیفرنیا و منچستر در انگلستان فرد می‌تواند از دوره‌های کارشناسی نیز وارد این مقطع گردد. در UC DAVIS شرط حداقل معدل مطرح است ولی در سایر کشورها اشاره‌ای به آن نشده است. در دانشگاه‌های ایران و UC DAVIS کالیفرنیا حمایت مالی از دانشجویان صورت می‌گیرد ولی در دانشگاه منچستر باید تأییدیه رسمی حمایت مالی دانشجویان و تأمین بودجه به دانشگاه ارائه شود.

بر اساس جدول شماره ۶، مدت دوره دکتری در هر ۴ کشور بطور متوسط ۴ سال است. ایران، تورنتو و UC DAVIS کالیفرنیا دارای دوره‌های حضوری و پژوهشی هستند ولی در منچستر انگلیس بیشترین زمان مربوط به پژوهش است. بیشترین بازه زمانی برای برگزاری کلاس‌ها در ایران و تورنتو به مدت دو سال برگزار است. بیشترین تعداد واحدهای درسی مربوط به دانشگاه UC DAVIS کالیفرنیا می‌باشد. در ایران جهت ورود به مرحله پژوهش در پایان دوره آموزشی، دانشجویان باید آزمون جامع را بگذرانند. در تورنتو نیاز به ارائه مقاله مروری، در UC DAVIS کالیفرنیا گذراندن ۱۲ واحد روش تحقیق و در منچستر نیاز به ارائه گزارش کار از پیشرفت

جدول (۱): تعریف و تاریخچه دوره دکتری در دانشگاه‌های مورد مطالعه

دانشگاه	تعریف و تاریخچه
	تعریف
	دوره دکتری پرستاری بالاترین مقطع تحصیلی این رشته است. دانش‌آموختگان این دوره می‌توانند به‌عنوان اعضای هیأت علمی در دانشگاه‌ها، مراکز آموزشی و تحقیقاتی کشور انجام وظیفه نمایند.
ایران	تاریخچه
	تأسیس دوره دکتری پرستاری در یکصد و سومین نشست شورای گسترش آموزش عالی مورخ ۱۳۵۴/۶/۵ و مراحل تدوین و تصویب آن در شورای عالی برنامه‌ریزی در سال ۱۳۶۰ صورت گرفته و در ۱۳۷۰ به تصویب شورای عالی برنامه‌ریزی وزارت فرهنگ و آموزش عالی رسید و در سال ۱۳۷۴ با پذیرش دانشجویان در تبریز آغاز شد.

⁸. Doctor of nursing practice (DNP)

⁷. Doctor of philosophy (PHD)

تورنتو	تعریف	دوره دکتری فلسفه پرستاری، برای ایجاد دانشمندان و محققانی با مهارت‌های تحلیلی و پژوهشی مورد نیاز برای توسعه دانش بالینی و تئوری و دیدگاه سیستم‌های سلامتی طراحی شده است.
	تاریخچه	در سال ۱۹۹۱ برنامه دکتری در دانشگاه تورنتو ایجاد شد و در نتیجه دریافت کمک مالی در سال ۲۰۰۷ از لاورنس بلومبرگ به این نام نامیده شد.
UC DAVIS کالیفرنیا	تعریف	بالاترین مدرک دانشگاهی است که پس از گذراندن دوره تحصیل در این دانشگاه اعطا می‌شود. کسانی که برای مقطع دکترا تحصیل می‌کنند معمولاً ملزم به تولید تحقیقات اصلی هستند که مرزهای دانش را به‌طور معمول در قالب یک رساله یا پایان نامه گسترش می‌دهد و از کار خود در برابر متخصصان این حوزه دفاع می‌کنند. اتمام دوره دکترا اغلب برای اشتغال به‌عنوان استاد دانشگاه، محقق یا دانشمند در بسیاری از زمینه‌ها مورد نیاز است.
	تاریخچه	دانشگاه UC DAVIS پس از UCLA و UC Berkeley سومین دانشگاه تأسیس شده در سراسر کالیفرنیا است. این دانشگاه برای اولین بار در سال ۱۹۰۸ به‌عنوان دانشگاه، تحقیق و توسعه گشوده شد. در سال ۱۹۵۹ به پردیس تبدیل شد. مدرسه Betty Irene Moore School of Nursing در مارس سال ۲۰۰۹ دایر شد. اولین کلاس‌های دکتری پرستاری در این مدرسه، در پاییز سال ۲۰۱۰ برگزار شد.
منچستر در انگلیس	تعریف	دکتری پرستاری یک مدرک دانشگاهی و حرفه‌ای است. مدرک دکتری پرستاری دارنده مدرک را برای تدریس موضوع انتخابی خود در سطح دانشگاه یا کار در یک موقعیت تخصصی در رشته انتخابی خود واجد شرایط می‌کند.
	تاریخچه	دکتری پرستاری در سال ۱۹۷۰ در دانشگاه منچستر شکل گرفت.
جدول (۲): مقایسه فلسفه و ارزش‌ها، رسالت و چشم‌انداز در دانشگاه‌های مورد مطالعه		
دانشگاه	ارزش‌ها، رسالت و چشم‌انداز	
ایران	رسالت Mission	پرستاری که از سویی با سلامت انسان به‌عنوان موجودی چند بعدی سر و کار دارد و از سوی دیگر بر اساس نظام ارزش‌های اسلامی حاکم بر جامعه، ملزم به رعایت حقوق انسان‌ها و برقراری عدالت اجتماعی است، بایستی از راه پژوهش‌های بنیادی، کاربردی کیفی و تقویت مطالعات نظری با رویکردی جامع و جامعه‌نگر و ایجاد تفکر آموزش مداوم و تعامل با سایر شاخص‌های دانش در دوره دکتری در تحقق این رویکرد فلسفی بکوشد.
	چشم‌انداز Vision	ارتقای علم و مهارت حرفه‌ای کارگزاران خدمات پرستاری و در نتیجه ارتقای استانداردهای ملی سلامت، غنی‌سازی دائمی اعضای هیأت علمی، تولید علم، انتقال فن آوری، افزایش تعامل علمی در سطح ملی و بین‌المللی، ایجاد پویایی و برانگیختن روحیه علمی و روشمندی از مأموریت‌های عمده تأسیس دوره دکتری است.
	فلسفه و ارزش‌ها	مشارکت راهبردی در تولید و گسترش پژوهش‌های بنیادی و کاربردی، ارتقای استانداردهای ملی و سازگاری با استانداردهای جهانی آموزش پرستاری، بسترسازی برای جذب نیروهای کارآمد ملی و تخصصی در داخل کشور و جلب و جذب دانشجویان از کشورهای منطقه
تورنتو	رسالت	از بورس تحصیلی و تحقیق انتقادی، نوآوری و خلاقیت، کار مشارکتی و رشته‌های متقابل و دادخواهی برای عدالت اجتماعی حمایت می‌کند.
	چشم‌انداز	متعهد بودن به رهبری بین‌المللی در تحقیق و آموزش، پیشرفت فارغ‌التحصیلان در عملکرد حرفه‌ای، هدایت در تحقیق پرستاری و بورس تحصیلی و بهبود سلامتی محلی و جهانی از طریق اعضای هیأت علمی برجسته و نوآور، از رسالت‌های دوره دکتری پرستاری است.
	چشم‌انداز	شکل دادن به آموزش، پژوهش و عملکرد پرستاری

فلسفه و ارزشها	عدالت و مراقبت‌های بهداشتی با کیفیت بالا از طریق تحقیقات نوین، آموزش، اقدامات بالینی و سیاست‌های بهداشتی ارتقا یابد. ارزش‌های اصلی شامل: ارتباط با جامعه، تنوع و گنجاندن، رهبری، راه حل‌های نوآورانه و همکاری می‌باشد.
UC DAVIS	ادغام علم و انسانیت پرستاری و سایر رشته‌های بهداشتی، منجر به تحقیقات، آموزش و عمل نوآورانه می‌شود و رهبرانی را تربیت می‌کند که سلامت را ارتقا می‌دهند، مراقبت‌های بهداشتی و تغییرات نوینی را به صورت محلی، ملی و جهانی به وجود می‌آورند.
کالیفرنیا	چشم‌انداز
رسالت	در دانشگاه منچستر، دانش فراوانی که از طریق تحقیق و آموزش تولید می‌شود، جوامع را شکل می‌دهد و توسعه را در مقیاس جهانی تقویت می‌کند. به این ترتیب سیاست‌های عمومی در انگلیس و سراسر جهان ارائه می‌یابد.
منچستر در	به عنوان بخشی از تعهد خود به مسئولیت اجتماعی و پرداختن به چالش‌های عمده‌ای که بشریت در قرن بیست و یکم با آن روبرو شده است، شبکه‌ای رو به رشد وجود دارد که سیاست‌گذاران، متفکران، محققان، رسانه‌ها و مردم را با کارهای خود درگیر می‌کند.
انگلیس	چشم‌انداز
رسالت	مأموریت دوره دکتری این است که دانشگاه منچستر به عنوان رهبر بین المللی تحقیقات بین رشته‌ای در مورد سیاست و سازمان بهداشت (IHPO) عمل نماید. تحقیقات در سطح جهانی را انجام دهد، تعامل بالایی با ذینفعان غیر دانشگاهی برقرار نماید و محققان برجسته بین المللی تربیت نماید. هدف فراهم آوردن بستری برای تحقیقات میان رشته‌ای برای پیشرفت دانشگاه منچستر به عنوان مرجع اصلی در ابعاد سیاست‌های بهداشتی، سازمان و مدیریت می‌باشد.
	تبدیل کردن دنیا به مکان بهتر

جدول (۳): اهداف کلی رشته در دانشگاه‌های مورد مطالعه

دانشگاه	هدف کلی
ایران	اهداف کلی برنامه دوره دکتری تخصصی پرستاری شامل تربیت مدرسین با صلاحیت آموزشی و پژوهشی، تأمین نیروی انسانی مورد نیاز دانشگاه‌های کشور و نیل به خودکفایی حرفه‌ای می‌باشد.
تورنتو	اهداف دکتری پرستاری دانشکده پرستار، برای تربیت محققان و دانشمندان با مهارت‌های پژوهشی و استدلالی مورد نیاز برای دانش بالینی، نظری و موضوعات سیستم بهداشتی طراحی شده است.
UC DAVIS	اهداف دکترای پرستاری ایجاد علم پرستاری برای بهبود سلامت و تغییر شکل سیستم‌های بهداشتی از طریق مهارت‌های پژوهشی، بالینی، مدیریتی و مشارکت جامعه می‌باشد.
منچستر در	اهداف کلی دانشکده پرستاری، تربیت محققان با بالاترین سطح در زمینه سیاست و سازمان بهداشت برای پیوستن یا کار با مؤسسات دیگر برای پاسخگویی به چالش‌های پیچیده دنیای واقعی است.
انگلیس	

جدول (۴): نقش و وظایف حرفه‌ای، توانمندی‌های مورد انتظار دانش‌آموختگان

دانشگاه	نقش و وظایف حرفه‌ای، توانمندی‌های مورد انتظار
ایران	دانش‌آموختگان این دوره ضمن رفع کمبود کمی و کیفی نیروی انسانی، قادر خواهند بود دوره‌های آموزشی را برنامه‌ریزی و اداره نموده و به پژوهش در زمینه‌های آموزش، خدمات و مدیریت در پرستاری بپردازند. همچنین دانش‌آموختگان قادر خواهند بود مسائل مربوط به حرفه را تجزیه و تحلیل کرده و راه حل‌های مناسب ارائه نمایند.
توانمندی	

وظایف حرفه‌ای دانش‌آموختگان شامل تدریس در مقاطع تحصیلات تکمیلی و کارشناسی در رشته پرستاری با استفاده از روش‌های نوین، مشاوره و مجری تحقیقات بر اساس نیاز جامعه و انتشار نتایج تحقیق، انجام برنامه‌ریزی آموزشی، مشارکت در برنامه‌ریزی‌های تخصصی و حرفه‌ای است.	وظایف
دانش‌آموختگان این دوره قادر به درک بالای مبانی نظری علم پرستاری، درک و فهم روابط بین علم پرستاری و پایه علمی سایر حرفه‌ها، دانش عمیق و تخصص در ارتباط با یک حیطه مشخص علم پرستاری، توانایی طرح و تولید مطالعات تحقیقاتی مهم و مرتبط برای علم پرستاری، تعهدات اخلاقی و همکاری در پیشبرد دانش با دیدگاه انتقادی و هدفمند در تحقیق و توانایی مشارکت در آموزش دانشجویان کارشناسی و ارشد خواهند بود.	توانمندی تورنتو
وظایف حرفه‌ای دانش‌آموختگان شامل فعالیت در آموزش پرستاری، پژوهش و بورس تحصیلی، عملکرد بالینی و مدیریت مراقبت‌های بهداشتی می‌باشد.	وظایف
فارغ‌التحصیلان این دوره قادر به ایجاد تحول در مراقبت‌های بهداشتی از طریق آموزش و تحقیقات می‌باشند. آن‌ها قادرند از طریق کار در زمینه پیشرفت بهداشت و بهبود سیستم‌هایی که خدمات بهداشتی ارائه می‌دهند، بر روی موضوعات مهم بهداشتی جامعه تمرکز کنند. این افراد کاندیداهای اصلی برای سمت‌های رسمی رهبری در زمینه‌های مختلف آکادمیک و بالینی هستند. همچنین از طریق رویکردهای علمی، بینش، ابتکار، فراگیری فرهنگی، کار گروهی و تعهد، مراقبت‌های بهداشتی بسیار کارآمد، دلسوزانه و در دسترس را ارائه خواهند نمود. این افراد برای مشاغل مدیریت بهداشت، آموزش، تحقیقات و اقدامات بالینی پیشرفته مناسب هستند. آن‌ها قادر به پاسخ‌گویی به سؤالات پیچیده مراقبت‌های بهداشتی هستند.	توانمندی UC DAVIS کالیفرنیا
وظایف حرفه‌ای دانش‌آموختگان شامل انجام تحقیقات تحول آفرین، آموزش متخصصان و محققان بهداشت، اجرای سیاست‌ها، مدیریت اجرای کارهای تیمی، تدریس در دانشکده‌ها، تمرکز بر مراقبت مبتنی بر شواهد، تمرکز بر جامعه سالمند کشور، تلاش برای پیشبرد سلامت، تلاش در جهت کاهش اختلافات بهداشتی در جمعیت‌های کم‌برخوردار، برقراری ارتباط با سایر حرفه‌ها و حضور در بالین به‌صورت پرستاری تخصصی در هر رشته می‌باشد.	وظایف
دانش‌آموختگان در این رشته قادر به هدایت و رهبری، هماهنگی، اجرای پژوهش و همکاری با سایر مؤسسات می‌باشند، همچنین قادر به تعامل با سیاست‌گذاران و سایر ذینفعان می‌باشند.	توانمندی منچستر در انگلیس
وظایف حرفه‌ای دانش‌آموختگان شامل انجام تحقیق و پژوهش، هدایت پژوهش سایر مقاطع، تدریس در سایر مقاطع و ایجاد همکاری بین رشته‌ای است.	وظایف

جدول (۵): شرایط و نحوه پذیرش دانشجو در دانشگاه‌های مورد مطالعه

شرایط و نحوه پذیرش دانشجو	دانشگاه
دارا بودن دانشنامه کارشناسی ارشد در یکی از رشته‌های آموزش یا مدیریت خدمات پرستاری و یا رشته‌ها یا گرایش‌های مربوطه و دارا بودن سایر شرایط ورود به دوره دکتری تخصصی مصوب شورای عالی برنامه‌ریزی است. شرایط ورود به این مقطع شامل داشتن شرایط عمومی ورود به آموزش عالی، داشتن دانشنامه کارشناسی ارشد یا دکتری حرفه‌ای یا بالاتر متناسب با رشته تحصیلی مورد تقاضا، موفقیت در امتحان یکی از زبان‌های خارجی و قبولی در امتحانات اختصاصی ورود به دوره دکتری می‌باشد. حمایت مالی از دانشجویان دکتری به عمل می‌آید.	ایران
دانشجویان تحت قوانین عمومی دانشکده تحصیلات تکمیلی پذیرش می‌شوند. شرایط ورود به این مقطع شامل داشتن یک مدرک ارشد یا مدرک معادل با آن در پرستاری یا گرایش مرتبط در یک دانشگاه مورد قبول، داشتن مدرک زبان انگلیسی و کسب موفقیت در مصاحبه می‌باشد.	تورنتو

شرایط ورود به این مقطع شامل داشتن مدرک کارشناسی، کسب حداقل معدل لیسانس (۳۰)، داشتن سه توصیه نامه، بیان هدف، تاریخچه شخصی، تاریخچه در مورد تحقیقات حرفه‌ای و اهداف آینده، کسب TOEFL یا IELTS (فقط فارغ‌التحصیلان بین‌المللی)، پرداخت شهریه براساس اقامت و همچنین نوع مدرک (به‌عنوان مثال دانشگاهی یا حرفه‌ای) و کسب موفقیت در مصاحبه می‌باشد. لازم به ذکر است نمره آزمون‌های تحصیلات تکمیلی یا GRE (Graduate Record Examinations) مورد نیاز نیست و دانشکده حمایت مالی از دانشجویان دکتری دارد.	UC DAVIS کالیفرنیا
شرایط ورود به این مقطع شامل داشتن مدرک کارشناسی / ارشد، ارسال درخواست رسمی آنلاین، داشتن دو مقاله رسمی، یک طرح تحقیقاتی، ارائه بیانیه شخصی شامل هدف شما از ادامه تحصیل، تجربیات پژوهشی، حیطه تحقیقاتی مورد علاقه شما، ارائه گواهی مرخصی تحصیلی در صورت لزوم، ارائه تأیید رسمی وضعیت بودجه (به‌عنوان مثال نامه‌ای از طرف حامی مالی دانشجو یا شواهدی مستند از توانایی دانشجو در تأمین کلیه هزینه‌ها)، ارائه رزومه، ارائه رونوشت مدارک تحصیلی (از جمله نمرات کسب شده برای واحدهای جداگانه، و همچنین نمره کلی)، کسب نمره زبان انگلیسی معتبر (نمره آیلتس بیش از ۶/۵) و کسب موفقیت در مصاحبه حضوری یا اسکایپ / کنفرانس ویدیویی یا تلفنی.	دانشگاه منچستر انگلیس
جدول (۶): مشخصات و ساختار دوره در دانشگاه‌های مورد مطالعه	
دوره دکتری پرستاری در ایران فقط به‌صورت Doctor of philosophy است. طول دوره ۴/۵ سال است ولی می‌تواند با موافقت شورای تحصیلات تکمیلی به دنبال درخواست استاد راهنما ۳ نیمسال نیز به آن اضافه شود. دوره شامل دو مرحله آموزشی و پژوهشی است. طول مدت مرحله آموزشی حداکثر دو سال است. تعداد کل واحدهای آموزشی ۱۹ واحد اختصاصی اجباری، ۶ واحد اختصاصی اختیاری و ۲۰ واحد پایان نامه می‌باشد. واحدهای اختصاصی اجباری عبارتند از: فلسفه علم و پرستاری ۲ واحد، نظریه پردازی در پرستاری ۳ واحد، مدیریت و رهبری در آموزشی ۲ واحد، روش شناسی و نقد پژوهش‌های کمی و کیفی در پرستاری ۳/۵ واحد، روش شناسی و نقد پژوهش‌های ترکیبی و ابزار سازی در پرستاری ۱/۵ واحد، آمار استنباطی پیشرفته ۲ واحد، مدیریت، رهبری و سیاست گذاری در پرستاری ۱/۵ واحد، نظام‌ها و برنامه‌های آموزشی در پرستاری ۲ واحد، مباحث ویژه در پرستاری ۱/۵ واحد. پس از گذراندن موفق دوره آموزشی، فرد بایستی در آزمون جامع شرکت نماید. پس از آن فرد وارد مرحله پژوهشی پایان نامه می‌شود. دفاع پروپوزال بایستی تا انتهای ترم چهارم صورت بگیرد. ۷ کارگاه مورد نیاز این دوره عبارتند از: استرس و کنترل آن، حاکمیت بالینی، پرستاری مبتنی بر شواهد، فناوری اطلاعات در پرستاری، انتقال دانش در حوزه پرستاری، اخلاق و حقوق در پرستاری و نگارش علمی متون.	دانشگاه ایران
دوره دکتری پرستاری در این دانشگاه به‌صورت Doctor of philosophy و Doctor of nursing است. دوره دکتری ۴ سال و حداکثر ۶ سال است. شامل دو مرحله آموزشی و پژوهشی است. طول دوره آموزشی دو سال است و فراگیران در طی ۲ سال بایستی بتوانند به‌طور موفق ۵ دوره درسی کاربرد علم در مراقبت بهداشتی، سمینار، موضوعات و عناوین با دیدگاه‌های انتقادی در سلامتی و مراقبت بهداشتی، روش‌های تحقیق خدمات مراقبت‌های پرستاری، بنیان‌های تحقیق بالینی را بگذرانند. همچنین بایستی فرد یک مقاله مروری را تا پایان سال دوم ارائه نماید.	تورنتو
دفاع موفق پروپوزال به‌طور نرمال تا پایان سال ۲ انجام می‌گیرد. از دانشجویان انتظار می‌رود که تا پایان سال دوم دوره دفاع خود را انجام دهند و نباید این موضوع بیش از انتهای سال ۳ طول بکشد. بررسی پروپوزال نیز شامل دو بخش دفاع شفاهی و بررسی کتبی می‌باشد. به دانشجویانی که بار اول نتوانند به‌طور موفق از پروپوزال خود دفاع نمایند، یک فرصت دیگر تا پایان سال ۳ دوره داده می‌شود. دوره doctor of nursing فشرده و ۳ ساله است. این دوره به‌صورت ترکیب کلاس‌های آنلاین و اقامت هفتگی در دانشگاه در هر دوره برگزار می‌شود. دانشجویان موظف به شرکت در ۴ دوره سمینار، دو دوره کارآموزی، ارائه یک مقاله مروری بر متون تا پایان ترم ۳ (سال اول)، ارائه عنوان پایان نامه تا پایان ترم ۵ (سال ۲)، ارائه پایان نامه در سمپوزیوم و هم‌اندیشی با اساتید، تکمیل پایان نامه و شرکت در آزمون شفاهی نهایی پس از سمپوزیوم می‌باشند.	
دوره دکتری پرستاری در این دانشگاه به‌صورت Doctor of philosophy و Doctor of nursing practice است. دوره دکتری فلسفه پرستاری ۴ سال و حداکثر ۵ سال است. دوره شامل دو مرحله آموزشی و پژوهشی است طول مدت مرحله آموزشی حداکثر یک سال است. تعداد کل واحدها ۹۸ واحد می‌باشد. در سه فصل پاییز، زمستان و بهار تشکیل می‌شود. در مجموع ۱۲ ترم است. هر ترم ۱۲ واحد است بجز ترم دوم که ۱۴ واحد است. دوس سال اول شامل وضعیت بهداشتی و سیستم‌های مراقبت سلامت (۴ واحد)،	UC DAVIS کالیفرنیا

بررسی اجمالی طراحی تحقیق (۲ واحد)، دوره آماری مقدمه‌ای بر پزشکی (۴ واحد)، رهبری در مراقبت‌های بهداشتی (۴ واحد)، طراحی تحقیق در پرستار و مراقبت‌های بهداشتی (۴ واحد در دو ترم زمستان و بهار)، انفورماتیک بهداشتی کاربردی (۴ واحد)، علم پیاده سازی (۴ واحد)، دوره‌های روش تحقیق یا موارد انتخابی (۲ واحد) و سمینار (۲ واحد در هر ترم) می‌باشد. دروس سال دوم شامل سمینار (۶ واحد)، مقدمه‌ای بر آمار پزشکی (۴ واحد) و برنامه اختیاری (۲۶ واحد) هستند. سال سوم و چهارم شامل سمینار (۴ واحد) و پایان نامه (۲۰ واحد) می‌باشد. در برنامه اختیاری دانشجویان از دروس انتخابی دانشکده پرستاری در حیطه مورد علاقه خود و یا از هر دوره UC Davis که توسط مشاور تحصیلات تکمیلی تأیید شده است، انتخاب می‌کنند. در سال سوم و چهارم دانشجویان روی پایان نامه خود کار می‌کنند. دفاع موفق پروپوزال به‌طور نرمال تا پایان سال ۲ انجام می‌گیرد.

دوره دکتری پرستاری در این دانشگاه به‌صورت Doctor of philosophy است. دوره دکتری تمام وقت به‌طور معمول ۳ یا ۴ سال است، در حالی که دکتری نیمه‌وقت شش یا هفت سال طول می‌کشد. مهلت پایان نامه با صلاحیت موسسه می‌تواند تا چهار سال تمدید شود. در واقع، بسیاری از دانشجویانی که در مقطع دکتری سه ساله ثبت نام می‌کنند، پایان نامه خود را فقط در سال چهارم به پایان می‌رسانند. بیشتر وقت دانشجویان به مطالعه و تحقیق سپری می‌شود.

انگلیس
دانشگاه منچستر

در سال اول دروس روش تحقیق، کلاس‌های زبان در صورت نیاز با شهریه و انتخاب عنوان پایان نامه باید سپری شوند. برای تکمیل سال پایه و پیشرفت در سال ۲، همه دانشجویان باید ۴ واحد MRes² با نمره ۵۰٪ یا بالاتر را پشت سر بگذارند. این مرحله به‌طور رسمی ارزیابی نمی‌شود. دانشجوی طی دو سال اول باید گزارش کار از پژوهش خود را ارائه نمایند. دو ارزیاب خارجی کار نهایی را بررسی می‌کنند تا به سال سوم وارد شود. در پایان سال ۳، دانشجوی یک گزارش پیشرفت کار تحقیقاتی برای ارزیابی توسط استاد راهنما و مربی تحقیق، ارسال خواهد کرد. در پایان سال ۴، پایان نامه دکتری توسط بازرسان داخلی و خارجی مورد بررسی قرار می‌گیرد.

جدول (۷): استراتژی‌های اجرایی برنامه آموزشی در دانشگاه‌های مورد مطالعه

دانشگاه	استراتژی‌های اجرایی برنامه آموزشی
ایران	دوره دکتری تمام وقت بوده و به‌صورت حضوری برگزار می‌شود. ارائه دروس به‌صورت دانشجو محوری، ارائه دروس به روش حل مسأله، ارائه دروس به روش بحث گروهی، ارائه دروس با تقویت تفکر انتقادی، موظف کردن دانشجویان به نگارش یافته‌های علمی و پژوهشی در رابطه با هر درس انجام می‌گیرد.
تورنتو	دوره دکتری تمام وقت بوده و به‌صورت حضوری برگزار می‌شود. در این دانشکده دروس بیشتر به‌صورت سمینار، کارگاه و همچنین استفاده از مدرسین داخلی و خارجی برگزار می‌گردد. برخی دوره‌های DNP به‌صورت مجازی و از راه دور برگزار می‌شوند.
UC DAVIS کالیفرنیا	برنامه دکتری پرستاری تمام وقت، حضوری می‌باشد. دروس به‌صورت سمینار و کارگاهی و حضوری برگزار می‌شوند. این کلاس‌ها حداقل سه روز در هفته و در دو شیفت صبح و عصر برگزار می‌شود. برنامه‌های دوره‌ها در هر سه ماهه به تفکیک مناطق مورد علاقه دانشجویان متفاوت است.
منچستر در انگلیس	برنامه دکتری پرستاری دارای دوره‌های تمام وقت و نیمه‌وقت به‌صورت حضوری و آموزش از راه دور است. دروس در سال اول به‌صورت کارگاهی و سمینار است و نوعی آمادگی برای سال‌های بعدی می‌باشد. البته برنامه‌های تحقیقاتی تحصیلات تکمیلی از راه دور امکان پذیر هستند. این گزینه ابتکاری برای دانشجویانی است که به‌طور کلی قادر به حضور در دانشگاه نیستند، اما تمایل، پتانسیل، زمان و منابع لازم را برای گذراندن دوره دکتری دارند. این گزینه شامل حضور سالانه در دانشگاه به‌صورت مطالعه فشرده است که در آن دانشجو با سرپرستان و دانشجویان دیگر ملاقات می‌کند.

بحث

کانادا، UC DAVIS کالیفرنیا و منچستر انگلیس بود. با توجه به نتایج بیان شده در این مقاله موارد زیر قابل بحث و پیشنهاد است. در رسالت هر چهار کشور به چشم می‌خورد که پیشرفت در مقیاس

هدف کلی مطالعه حاضر مقایسه تطبیقی برنامه درسی دوره دکتری پرستاری در نظام آموزشی ایران، دانشکده پرستاری تورنتو

² Master of Research

وظایف دانش‌آموختگان دوره دکتری می‌باشد (۵). اما در ترکیه و اردن DNP وجود ندارد (۳). در مطالعه فرهادی و همکاران بر تأسیس رشته دکتری پرستاری بالینی در ایران تأکید شده است (۲۷). ارائه هر دو گرایش Ph.D و DNP در کنار یکدیگر منافاتی با هم ندارند. با این رویکرد DNP بر بالین متمرکز بوده و به حل مشکلات بالین منجر می‌گردد. همچنین بیشتر مبتنی بر انجام تحقیقات، کاربرد خلاقانه و مبتنی بر شواهد نتایج تحقیقات در بالین است (۵). همچنین با در نظر گرفتن گسترش علم در ابعاد مختلف مثل ژنیک، آرام سازی و سالمندی، فعالیت‌ها و مهارت‌های پرستاری متفاوتی مورد نیاز است (۲۷). به نظر می‌رسد می‌توان با اقدامات کارشناسانه و لزوم بررسی وجود گرایش DNP، بستر علمی آن را فراهم نمود و در جهت رفع مشکلات بالین به این سمت گام برداشت. از سایر تفاوت‌ها، حمایت مالی دانشجو در دانشگاه‌های ایران و UC DAVIS کالیفرنیا می‌باشد. در حالی که هزینه تحصیل در دوره دکتری تخصصی پرستاری در دانشگاه بریتیش کلمبیا به عهده دانشجو می‌باشد که البته دانشجویان ملی و بین‌المللی دوره دکتری دارای بورسیه تحصیلی، معاف از پرداخت شهریه می‌باشند و این تنها درصد بسیار اندکی از جمعیت دانشجویان را شامل می‌شود. همه دانشجویان می‌توانند از وام تحصیلی استفاده کنند و در کنار تحصیل به کار نیز مشغول شوند (۱۵). به نظر می‌رسد حمایت مالی با توجه به حجم بالای کار دانشجوی دکتری، می‌تواند تمرکز دانشجویان بر آموزش و پژوهش را ارتقا بخشد.

در ۴ کشور بررسی شده، صرفاً در ایران آزمون ورودی از طریق وزارت بهداشت وجود دارد و سایر کشورها با در نظر گرفتن شرایطی مانند داشتن مدرک زبان و مصاحبه قادر به پذیرش دانشجو به صورت مستقل در مقطع دکتری هستند. در کارولینای شمالی نیز پذیرش دانشجو به صورت مستقل توسط دانشکده صورت می‌گیرد (۵). وجود مدرک زبان از نقاط مشترک هر ۴ کشور بود. به نظر می‌رسد با تسلط بیشتر دانشجو در زبان امکان بهره‌وری بیشتر وی از منابع معتبر و به روز وجود دارد (۲۸).

در دانشگاه‌های ایران، تورنتو، UC DAVIS کالیفرنیا و منچستر از وظایف دانشجوی دکتری، تدریس در سایر مقاطع می‌باشد. اما با توجه به کوریکولوم آموزشی این رشته، دانشجویان آمادگی لازم جهت پذیرش نقش مدرس و هیئت‌علمی را در این کشورها کسب نمی‌کنند. اما در مطالعه دلاوری، دانشگاه بریتیش کلمبیا در سطح ملی و بین‌المللی به تربیت مدرس پرداخته است (۱۵). نتایج مطالعه حقیقی مقدم نیز نشان داده است که فارغ‌التحصیلان دوره دکتری پرستاری در ایران دارای صلاحیت‌های بالینی و مهارت‌های مورد نیاز نیستند. در نتیجه نمی‌تواند انتظارات دانشجویان و کارکنان بالینی را برآورده کنند. این عدم آمادگی می‌تواند رضایت شغلی را در میان

جهانی است. چشم‌انداز انگلیس سلامت برای تمام دنیاست. در حالی که در سه کشور دیگر محدود به مرزهای جغرافیایی شده است. در مطالعه گلبروشن (۲۰۲۰) نیاز به بازبینی در برنامه‌های دوره تکمیلی را از نظر فلسفه، رسالت و اهداف مورد توجه قرار داده‌اند (۵). در پژوهش زمانزاده و همکاران (۲۰۱۴) که باهدف بررسی دیدگاه دانشجویان در مورد کیفیت آموزش دوره دکتری پرستاری انجام شد، گزینه مربوط به تناسب دروس دوره دکتری با حرفه پرستاری، رسالت و تعهد آن جزء مواردی بود که کم‌ترین امتیاز را به دست آورده بود (۲۳). همچنین ادیب حاج باقری و شریفی در مطالعه‌ای به مقایسه فلسفه، اهداف و برنامه درسی سطوح تکمیلی آموزش پرستاری در ایران و جهان پرداخته است و معتقد است که برنامه‌های آموزش پرستاری، در سطح تحصیلات تکمیلی دارای فلسفه و رسالت مشخصی نبوده، متناسب با نیاز جامعه نیست و فاقد کیفیت لازم است که نتیجه آنها نیز تعداد زیادی پایان‌نامه بدون استفاده، گرفتن مدرک و ایجاد یادگیری نسبی عمدتاً در سطح دانش، با تغییر رفتار اندک و فقدان مهارت کافی در آموزش بوده، یا امکان به کارگیری آموخته‌ها را ندارد. آن‌ها نیز معتقد به بازبینی رسالت و فلسفه آموزش در سطح تحصیلات تکمیلی هستند (۱۲).

در اهداف کلی نقطه مشترک تربیت نیروی انسانی محقق می‌باشد. در ایران علاوه بر این، تربیت مدرسین با صلاحیت آموزشی و پژوهشی نیز مد نظر است اما اقدام خاصی برای تحقق آن صورت نگرفته است. در مطالعه بقایی نیز هدف برنامه‌های دکتری پرستاری در کشورهای ترکیه و اردن تولید و انتشار علم و دانش بیان شده است (۳). همچنین در مطالعه گلبروشن در ایران در تطبیق اهداف کلی با طرح درس و پوشاندن نیازهای جامعه تطابق چندانی وجود ندارد (۵).

با نگاهی به دانشگاه‌های دارای دانشجوی دکتری متوجه می‌شویم تمرکز فعلی دانشکده‌های پرستاری بر آماده‌سازی دانشجویان برای پژوهش است. از طرفی در برنامه دکترای پرستاری کشور ایران، اکثر واحدهای درسی نظری هستند. تمرکز در برنامه‌های دکترای پرستاری باید بر آماده‌سازی فارغ‌التحصیلان برای نقش استادی و کسب صلاحیت آموزش بالینی باشد (۲۴، ۲۵). صاحب‌حقی و همکاران (۲۰۱۷) معتقدند پرداختن دانشجویان دکتری پرستاری به تحقیق موجب دور شدن و غفلت از ماهیت بالینی پرستاری شده است (۱). از آنجایی که رشته پرستاری مبتنی بر علوم عملی و مراقبتی است، بنابراین، محققین و متخصصین این رشته باید خود را در امور بالینی درگیر نمایند (۲۶). این در حالی است که در دانشگاه‌هایی مثل UC DAVIS و تورنتو با برگزاری دوره‌های DNP، به تربیت متخصصین بالینی می‌پردازند. در دانشگاه کارولینای شمالی در امریکا نیز همکاری در تیم مراقبت و درمان از

اعضا هیئت علمی کاهش داده و بر عملکرد آنها در نقش تدریس اثر منفی بگذارد (۲۹).

یکی دیگر از نقاط قوت برنامه دکتری در ایران برگزاری دوره‌ها به صورت کلاس درس و الزام حضور دانشجو در کلاس‌ها می‌باشد. در دانشگاه منچستر تعداد کلاس‌های حضوری بسیار کم‌تر هستند و احتمال برگزاری کلاس‌ها از راه دور امکان پذیر است. همچنین در دانشگاه تورنتو برخی دوره‌ها به صورت مجازی و آنلاین برگزار می‌شوند. در مطالعه ادیب و نبی زاده به برگزاری دوره‌های مجازی در آلبرتا اشاره‌ای نشده است (۱۴). در این زمینه توصیه می‌شود با ایجاد زیرساخت‌های لازم در زمینه تکنولوژی‌های آموزشی در فضای دانشکده‌ها، در جهت استفاده از روش‌های جدید آموزش در برنامه‌های آموزشی استفاده شود. در دوره دکتری بایستی با آماده شدن زیرساخت‌های آن، در برخی از دروس علاوه بر ارائه حضوری، به صورت آنلاین نیز ارائه شود (۹). وایمن و همکاران (۲۰۱۵) در این زمینه بیان کرده‌اند که استفاده از فناوری‌های روز در دوره دکتری پرستاری موجب تبادل بهتر اطلاعات بین اساتید و دانشجویان، کاستن محدودیت‌های کلاس‌های حضوری، استفاده از تکنولوژی‌های به روز، حضور افراد خبره و صاحب نظر متعدد در یک درس، کاهش رفت و آمدها، کاهش هماهنگی‌های لازم و در نتیجه صرفه جویی در وقت دانشجو و استاد می‌شود (۳۰). به نظر می‌رسد وجود کلاس‌ها در مقطع دکتری پرستاری باید ترکیبی از کلاس‌های حضوری و آنلاین باشد. در کلاس‌های حضوری این امتیاز وجود دارد که دانشجو در تعامل نزدیک و چهره به چهره با اساتید است و می‌تواند سؤالات و ابهامات خود را برطرف نماید.

محدودیت اصلی این مطالعه، کمبود منابع جمع آوری داده‌ها در مورد دانشگاه‌های نام برده بود. همچنین این مطالعه تنها به مقایسه کلی ۴ کشور اشاره پرداخت. دانشگاه‌های مختلف، برنامه‌های آموزشی متفاوتی دارند که توجه به هر یک از آنها می‌تواند موجب بروز تغییرات بنیادین و مهمی گردد. لذا توصیه می‌گردد در مطالعات آینده با دانشگاه‌های بیشتری این مقایسه‌ها صورت گیرد.

نتیجه‌گیری

نتایج به دست آمده از این مطالعه نشان می‌دهد که برنامه درسی دوره دکترای پرستاری ایران در قسمت‌هایی مانند مشخصات و ساختار دوره، تربیت نیروی انسانی و توجه به عرصه پژوهش نقاط مشترکی با برنامه درسی دوره دکترای پرستاری دانشگاه‌های تورنتو در کانادا، UC DAVIS کالیفرنیا و منچستر انگلیس دارد. از طرفی تفاوت‌هایی در رسالت، هدف کلی، نحوه پذیرش دانشجو، محتوی دروس و تناسب آنها با نیازهای جامعه، تخصیص واحدها به دروس پژوهشی و نظری، نحوه برگزاری کلاس‌ها و توجه به دکتری پرستاری بالینی وجود دارد.

از نقاط قوت این رشته در ایران حمایت مالی دانشجو و برگزاری کلاس‌ها به صورت حضوری می‌باشد. از نقاط ضعف آن می‌توان به عدم توجه بر دوره‌های بالینی، عدم امکان انتخاب دانشجو به صورت اختیاری توسط دانشکده، عدم برنامه‌ریزی برای دروسی باهدف تربیت هیئت‌علمی، عدم استفاده از کلاس‌های آنلاین در دوره دکتری می‌باشد. لذا پیشنهاد می‌گردد برنامه ریزان آموزشی با در نظر گرفتن نیازها و مشکلات جامعه و با استفاده از تجارب کشورهای پیشرفته، دارای تجربه و نظام آموزشی غنی‌تر در جهت ارتقای برنامه آموزشی دوره دکتری اقدام نمایند. بهتر است مقایسه دانشگاه‌ها به صورت قاره‌ای (حداقل از هر قاره یک کشور و مقایسه با کشورهای مختلف از نظر سطوح توسعه) انجام شود. همچنین مطالعات کیفی در مورد دیدگاه دانشجویان دوره دکتری پرستاری انجام گردد و به بررسی و ارزیابی دوره‌های آموزشی دکتری با استفاده از ابزارها و الگوهای ارزشیابی مانند الگوی سیپ (CIPP¹) پرداخته شود.

تشکر و قدردانی: بدینوسیله نویسندگان از کلیه افرادی که در مراحل نگارش این مقاله همکاری کردند، کمال تشکر و قدردانی را دارند.

تضاد منافع: بدین وسیله نویسندگان تصریح می‌نمایند که هیچ گونه تضاد منافی در خصوص پژوهش حاضر وجود ندارد.

References:

1. Sahebiagh M, Khaje Goudari M, Moghbeli G, Soheili A, Khadivi A, Valizadeh L. The challenges of nursing doctoral curriculum in Iran: a critical look based on Delphi technique. J Urmia Nurs Midwifery Fac 2017;15(6):424-39.
2. Khoshkesht S, Navab E. Comparative Study of Nursing PhD Education program in Tehran University of Medical Sciences and McGill University. Iran J Nurs Res 2019;14(4):72-80.
3. Baghaei R, Mokhtary L, Hosseinzadegan F, Mihandoust S. Comprative Study of Nursing PhD

¹ Context-Input-Process-Product

- Curriculum in Iran ,Turkey and Jordan. *Sci J Kurdistan Univ Med Sci* 2017; 3 (1):53-64.
4. Yavuz M. Nursing doctoral education in Turkey. *Nurse Educ Today* 2004;24(7):553-9.
 5. Goliroshan S, Nobahar M, Babamohammadi H. Comparative study of Nursing Ph. D. Curriculum in Iran and Carolina. *Iran J Nurs Res* 2019;14(5):47-57.
 6. The American Association of Colleges of Nursing (AACN) [Internet]. 2019 [cited 2021 Feb 9]. Available from: <https://www.aacnnursing.org/>
 7. Wyman J, Henly S. PhD programs in nursing in the United States :Visibility of AACN core curricular elements and emerging areas of science. *Nurs Outlook* 2014;63(4):390-7.
 8. Ketefian S, Davidson P, Daly J, Chang E, Srisuphan W. Issues and challenges in international doctoral education in nursing. *Nurs Health Sci* 2005;7) 3:(150- 6.
 9. Roshanzadeh M, Tajabadi A, Aghaei M. The educational system and curriculum of Ph. D nursing students in Iran and Toronto, Canada: a comparative study. *Journal of Development Strategies in Medical Education* 2018;5(2):48-70.
 10. Sawatzky J-AV ,Enns CL, Ashcroft TJ, Davis PL, Harder BN. Teaching excellence in nursing education: a caring framework. *J Prof Nurs* 2009;25(5):260-6.
 11. Tajabadi A, Aghaei M, Roshanzadeh M. Comparison of the Educational System and the Newest Nursing Graduate Curriculum in Iran and Toronto: A Comparative Study. *Education Strategies in Medical Sciences* 2019;11(6):82-9.
 12. Adib Hajbagheri M, Sharifi N. Graduate Nursing Management Curriculum: A Comparative Study of Iranian Universities and UC Davis University of California. *Research in Medical Education* 2020;12(1):44-51.
 13. Rafati F, Khandan M, Sabzevari S, Nouhi E. Comparative study of nursing PhD curriculum in Iran and Widener university. *Iran J Med Educ* 2015;15:555-68.
 14. Adib Hajbagheri M, Nabizadeh-Gharghozar Z. Comparative Study of Nursing PhD Education System and Curriculum in Iran and Alberta School of Nursing. *Military Caring Sciences* 2019;6(1):69-78.
 15. Delavari P, Babamohamadi H, Nobahar M. A Comparative Study of the Ph. D Nursing Program in Iran with the University of British Columbia, Canada. *J Nurs Educ* 2020; 9(3):21-32.
 16. Naseri N, Salehi S. Accreditation of nursing education in Iran: Documenting the process. *Iran J Nurs Midwifery Res* 2008;12(4).
 17. Vahedian-Azimi A, Ebadi A, Saadat S, Negarandeh R ,Ahmadi F. Professors' view on the appropriate postgraduate degree in nursing education: A comparative study in two different sociocultural societies and literature review. *International Journal of Medical Reviews* 2014;1(1):13-23.
 18. Bereday GZ. Reflections on comparative methodology in education, 1964-1966. *Comparative Education* 1967;3(3):169-287.
 19. MoHpiNCbSCoPUoM. S. 2018.
 20. Johnston DL, Lawrence S. Bloomberg Faculty Of Nursing. <https://bloombergnursingutorontoca/> 2017.
 21. The Betty Irene Moore School of Nursing at UC Davis [Internet]. 2020 [cited 2021 Feb 9]. Available from: <https://health.ucdavis.edu/nursing/>
 22. PhD Nursing (4 years) (2021 entry) [Internet]. The University of Manchester. 2020 [cited 2021 Feb 9]. Available from: <https://www.manchester.ac.uk/study/postgraduate-research/programmes/list/11656/phd-nursing-4-years/>
 23. Zamanzadeh V, Jasemi M, Mansoori A, Khodabandeh F, Alsadat Hoseini F. Doctoral nursing students' perspectives towards educational

- quality of PhD course. Iran J Nurs 2014;27 (89) 30-9.
24. Melnyk B. Distinguishing the preparation and roles of the PhD and DNP graduate: National implications for academic curricula and healthcare systems. J Nurs Educ 2013;52(8):442-8.
25. Kim MJ, Park CG, McKenna H, Ketefian S, Park SH, Klopper H, et al. Quality of nursing doctoral education in seven countries: survey of faculty and students/graduates. J Adv Nurs 2015;71(5):1098-109.
26. Farahani M, Ahmadi F. Doctoral nursing students' viewpoints about the nursing PhD curriculum. Iran J Med Educ 2006;6(1):83-92.
27. Aghazadeh A, Ahghar G, Fazlalizadeh R. Analytical and comparative study of characteristics curriculum higher education for distance studies in iran and england and india. Interdisciplinary Studies in the Humanities 2012;4(4):75-106.
28. McEwen M, Bechtel GA. Characteristics of nursing doctoral programs in the United States. J Prof Nurs 2000;16(5):282-92.
29. Haghghi Moghadam Y, Atashzadeh-Shoorideh F, Abbaszadeh A, Feizi A. Challenges of PhD Graduated Nurses for Role Acceptance as a Clinical Educator: A Qualitative Study: Challenges of PhD graduates nurses as clinical educators. Journal of caring sciences 2017;6(2):153.
30. Wyman JF, Henly SJ. PhD programs in nursing in the United States: Visibility of American Association of Colleges of Nursing core curricular elements and emerging areas of science. Nurs Outlook 2015;63(4):390-7.

COMPARATIVE COMPARISON OF IRANIAN NURSING PHD CURRICULUM WITH THE UNIVERSITY OF TORONTO IN CANADA, UC DAVIS IN CALIFORNIA, AND MANCHESTER IN THE UNITED KINGDOM

Leila Ghanbari Afra¹, Mohsen Adib-Hajbaghery^{2*}

Received: 14 August, 2020; Accepted: 04 November, 2020

Abstract

Background & Aims: Ensuring the quality of higher education, especially doctoral education, is one of the concerns and priorities of higher education planners. Adapting, comparing, and analyzing different dimensions of educational programs with other countries are very effective in addressing this concern. Therefore, this study tried to compare the Iranian Nursing PhD program with the University of Toronto in Canada, UC Davis in California and Manchester in the United Kingdom.

Materials & Methods: This descriptive-comparative study was conducted in 2020. The four-stage Beredy model of description, interpretation, neighborhood, and comparison was used to compare the Iranian nursing education system with the Nursing Faculty of Toronto in Canada, UC Davis in California and Manchester in the United Kingdom. Data were collected by the reputable websites of the universities. Then, the data were compared according to the aim of the research.

Results: The program of all four universities has mission, vision, and values based on the principles of strategic planning. In Iran, entering the doctoral program requires an entrance exam. But this is not the case in other universities. Most face-to-face research methods and seminars are held at UC DAVIS. University of Iran and UC DAVIS in California provide financial support for students, but at the University of Manchester, official approval of student financial support and funding must be provided to the university. The University of Manchester has the most research time, but the other three universities offer face-to-face and research courses. The University of Manchester also offers part-time and distance learning courses.

Conclusion: One of the strengths of the doctoral program in Iran is the compatibility of the values and beliefs of the program based on the system of Islamic values. However, it is not clinically oriented, and emphasizes only theory and research and requires the student to attend classes in person. Therefore, based on the experiences of developed countries and the needs of Iranian society, we should correct the weaknesses and strengthen the strengths.

Keywords: Curriculum, PhD in Nursing, Comparative Study, Educational System, Iran, Canada, California, United Kingdom

Address: Trauma Nursing Research Center, Kashan University of Medical Sciences, Kashan, Iran

Tel: +989133630272

Email: adib1344@yahoo.com

¹ PhD Student, Faculty of Nursing and Midwifery, Kashan University of Medical Sciences, Kashan, Iran

² Trauma Nursing Research Center, Kashan University of Medical Sciences, Kashan, Iran (Corresponding Author)